

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять з дисципліни
«Основи соціальної політики»
для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»
зі спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» усіх форм навчання

УДК 364-5 (07)

М 54

*Затверджено Вченою радою Факультету
гуманітарних технологій,
протокол №6 від 06.02.2020 р.,
згідно з рішенням кафедри соціального забезпечення,
протокол № 1 від 28.08. 2019 р.*

Упорядник: *Джиквас А.О., викладач кафедри соціального забезпечення
ЧДТУ*

Рецензент: *Чиж В.І., професор, д.е.н. кафедри бухгалтерського обліку,
аналізу і аудиту.*

М 54 Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Основи соціальної політики» для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» усіх форм навчання / [Упоряд. : Джиквас А.О.] ; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2020. – 27 с. – Назва з титульного екрана.

У виданні містяться рекомендації щодо виконання практичних, самостійних робіт з дисципліни «**Основи соціальної політики**». Наведено завдання до виконання практичних робіт та самостійного вивчення дисципліни, вимоги щодо їх виконання, тематику наукових рефератів, доповідей, питання до підсумкового контролю та список рекомендованої літератури та інформаційних джерел.

Для студентів спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» усіх форм навчання.

УДК 364-5 (07)

Навчальне електронне видання

локального використання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «**Основи соціальної політики**» для здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності 232 «Соціальне забезпечення» усіх форм навчання

Упорядник *Джиквас Анна Олексіївна*

В авторській редакції

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Зміст практичних занять з дисципліни «Основи соціальної політики»	4
2. Додаткові питання по темах дисципліни для проведення практичних занять	6
3. Перелік тем для доповідей та рефератів за темами дисципліни	8
3.1. Вимоги до оформлення та написання доповідей та рефератів	8
4. Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи для студентів заочної форми навчання	9
4.1. Підготовка до виконання контрольної роботи	9
4.2. Оформлення контрольної роботи	10
4.3. Порядок зарахування контрольних робіт	10
4.4. Варіанти контрольної роботи	11
5. Перелік питань до екзамену з дисципліни	14
6. Список рекомендованих джерел	16
Глосарій	20
Додаток А	23
Додаток Б	24
Додаток В	25
Додаток Г	26
Додаток Д	27

ВСТУП

Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета викладання дисципліни «Основи соціальної політики» є знайомство студентів з основами професійної діяльності у сфері соціальної політики, її базовими поняттями, теоретичною та методологічною базою.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни «Основи соціальної політики» є вивчення поняття «соціальна політика», ознайомлення з виникненням та розвитком соціальної політики в Україні та за її межами, процеси та методики ведення соціальної політики.

3. Компетенції, що формуються після опанування дисципліни:

1. Володіє понятійним апаратом основ соціальної політики.
2. Знає принципи та механізми реалізації соціальної політики.
3. Володіє нормативно-правовою базою соціальної політики.
4. Знає умови ефективної реалізації соціальної політики.
5. Володіє знаннями фінансового забезпечення соціальної політики.
6. Вміє аналізувати закономірності і основні тенденції соціальної політики.
7. Самостійно розробляє основні ідеї, принципи, заходи соціальної політики.
8. Добирає ефективні механізми реалізації державної соціальної політики.

1. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ»

Тема 1. Соціальна політика як функція державного управління

- 1.1. Об'єкт, предмет, методи і завдання соціальної політики.
- 1.2. Держава та її роль в реалізації соціальної політики.
- 1.3. Соціальна політика і соціальна справедливість.
- 1.4. Соціальне партнерство, його роль у вирішенні соціальних проблем.

Тема 2. Моделі соціальної політики в різних економічних системах

- 2.1. Соціальна політика у ринковій системі.
- 2.2. Характеристика моделей соціальної політики в країнах з розвинутою ринковою економікою.
- 2.3. Досвід Японії, США, Швеції в формуванні соціального забезпечення.
- 2.4. Проблема вибору моделі соціальної політики в Україні.
- 2.5. Стратегії, цілі й пріоритети в соціальній політиці України в ринковій економіці.

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики в Україні

- 3.1. Соціальні нормативи як відправна точка соціальної політики
- 3.2. Державні соціальні стандарти – основа нормативно-правового

забезпечення соціальної політики

- 3.3. Базовий державний мінімальний соціальний стандарт
- 3.4. Принципи, цілі й завдання соціальної стандартизації
- 3.5. Система державних соціальних стандартів і нормативів в Україні
- 3.6. Основні та додаткові види державних соціальних гарантій
- 3.7. Правове і нормативно-методичне забезпечення соціальної політики
- 3.8. Міністерство соціальної політики як суб'єкт реалізації соціально-політичних завдань країни

Тема 4. Планування і фінансування розвитку соціальної сфери

- 4.1. Поняття соціальної сфери та її галузі
- 4.2. Рівні управління соціальною сферою
- 4.3. Джерела фінансування соціальної сфери
- 4.4. Напрямки покращення фінансування соціальної сфери в Україні

Тема 5. Соціальний захист економічно активного населення

- 5.1. Характеристика категорії «економічно активне населення»
- 5.2. Система соціального захисту економічно активного населення
- 5.3. Захист населення від безробіття та захист безробітних
- 5.4. Мінімальна заробітна плата та її індексація в умовах інфляції
- 5.5. Досвід надання допомоги для безробітних у розвинутих країнах

Тема 6. Урегулювання та вирішення соціально-трудових конфліктів

- 6.1. Сутність соціально-трудового конфлікту, їх різновиди, причини і умови виникнення
- 6.2. Методи управління соціально-трудовими конфліктами
- 6.3. Стратегії переговорів у вирішенні соціально-трудових конфліктів
- 6.4. Соціальне партнерство як досягнення злагоди в колективному трудовому спорі (конфлікті)

Тема 7. Форми захисту соціально вразливих категорій населення

- 7.1. Соціально вразливі категорії населення як пріоритетний напрям соціальної політики
- 7.2. Диференційований підхід щодо вибору форм і заходів підтримки соціально вразливих категорій населення
- 7.3. Державна молодіжна політика, її фінансування та гарантії соціального захисту молодих громадян
- 7.4. Центри соціальних служб та види соціальних послуг для молоді
- 7.5. Державна соціальна допомога сім'ям з дітьми та її види
- 7.6. Державна соціальна допомога інвалідам

Тема 8. Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України

- 8.1. Пенсія як соціально-політична категорія
- 8.2. Види пенсій та критерії їх призначення
- 8.3. Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України
- 8.4. Мета, напрями і завдання пенсійної реформи

2. ДОДАТКОВІ ПИТАННЯ ПО ТЕМАХ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Соціальна політика як функція державного управління

1. Яка сутність соціальної політики?
2. У чому полягає зв'язок соціальної політики з економічною політикою держави?
3. Яка роль соціальної політики у становленні соціально орієнтованої ринкової економіки?
4. Який зв'язок соціальної політики і соціальної справедливості?
5. Які Ви знаєте наукові погляди на соціальну справедливість?
6. Що є об'єктами й суб'єктами соціальної політики в економічній системі країни?
7. У чому полягають принципи і механізми реалізації соціальної політики?
8. Яка роль держави та її інститутів у розробці й реалізації соціальної політики?
9. Яка роль соціального партнерства у вирішенні соціальних проблем країни?

Тема 2. Моделі соціальної політики в різних економічних системах

1. Які особливості соціальної політики у ринковій системі?
2. Які існують моделі соціальної політики в державах з ринковою економікою?
3. Які проблеми вибору моделі соціальної політики в Україні?
4. Які пріоритетні напрями соціальної політики України в ринковій економіці?
5. У чому полягають напрями соціальної політики України у середньостроковій перспективі (до 2020 р.)?

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики в Україні

1. У чому полягає сутність соціальних нормативів?
2. Які існують види державних соціальних стандартів?
3. Чим викликане існування базового державного мінімального соціального стандарту?
4. Яке завдання соціальної стандартизації?
5. Яка структура системи державних соціальних стандартів і нормативів в Україні?
6. Які основні функції Міністерства соціальної політики?

Тема 4. Планування і фінансування розвитку соціальної сфери

1. Які галузі відносяться до соціальної сфери?
2. Перелічить джерела фінансування соціальної сфери в Україні?
3. У чому полягає покращення фінансування соціальної сфери, його причини?
4. Які напрями поліпшення сучасного стану фінансування освіти?

5. Які напрямки поліпшення сучасного стану фінансування охорони здоров'я?

6. Які переваги надає запровадження сімейної медицини населенню?

7. Які недоліки надає запровадження сімейної медицини населенню?

Тема 5. Соціальний захист економічно активного населення

1. Яка сутність категорій «соціальний захист» та «соціальне забезпечення»?.

2. Яка сутність категорій «соціальна допомога» і «соціальна підтримка»?.

3. У чому полягає необхідність соціального захисту в умовах ринкової економіки?

4. Доведіть, що соціальний захист – це важлива складова соціальної політики.

5. Доведіть, що соціальний захист – це система.

6. Які принципи, побудови системи соціального захисту та соціального забезпечення?

7. Надайте характеристику основних складових соціального захисту населення.

8. Які пріоритетні напрямки соціального захисту на сучасному етапі розвитку економіки України?

Тема 6. Урегулювання та вирішення соціально-трудова конфліктів

1. Яка сутність соціально-трудова конфлікту, його основні причини виникнення?

2. Які існують різновиди соціально-трудова конфліктів?

3. Які застосовують методи управління соціально-трудова конфліктами?

4. Які застосовують стратегії переговорів у вирішенні соціально-трудова конфліктів?

5. Які функції посередництва в переговорах при конфліктних ситуаціях?

6. Що є крайнім заходом вирішення колективних трудова суперечок?

7. Яка функція соціального партнерства при вирішенні соціально-трудова конфліктів?

8. У чому полягає механізм регулювання колективних трудова суперечок і конфліктів?

9. Які методи розв'язання соціально-трудова конфліктів, на ваш погляд, найбільш ефективні?

Тема 7. Форми захисту соціально вразливих категорій населення

1. Хто відноситься до соціально вразливої категорії населення?

2. У чому полягає диференційований підхід щодо вибору форм і заходів соціального захисту соціально вразливих категорій населення?

3. Які напрями діяльності центрів соціальних служб для молоді в Україні?

4. Які соціальні послуги надаються у центрах соціальних служб для молоді?

5. Які існують види державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми?

6. Якими законодавчо-правовими актами регламентується надання

державної соціальної допомоги сім'ям з дітьми та інвалідам?

7. Які пільги передбачені для інвалідів у трудовому законодавстві?

8. Поясніть поняття «бідність». Чому людина вважається бідною?

9. Які існують напрями розв'язання проблеми бідності?

10. Які критерії застосовують для оцінки бідності?

Тема 8. Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України

1. Що таке солідарна пенсійна система?

2. Які види пенсій ви знаєте?

3. Які критерії призначення пенсій?

4. Які існують проблеми пенсійної системи в Україні?

5. Навіщо створюють трирівневу систему пенсійного забезпечення?

6. Що таке обов'язкова накопичувальна система?

7. Чим обґрунтовані зміни до пенсійного законодавства, а саме: підвищення пенсійного віку для жінок?

8. З чим пов'язане поняття «соціальна пенсія», яким категоріям населення вона нараховується?

3. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ ТА РЕФЕРАТІВ

1. Справедливість як принципова основа соціальної політики
2. Україна у питанні вибору між рівністю та справедливістю
3. Економічні передумови державної соціальної політики
4. Розподіл доходів у суспільстві та необхідність державного втручання
5. Державні податки та видатки як засоби забезпечення соціальної справедливості
6. Соціальне програмування як інструмент соціальної політики
7. Процедура розроблення соціальних програм
8. Оцінювання соціальних програм
9. Практичні аспекти проведення контролю та моніторингу
10. Інформаційна база оцінювання соціальних програм
11. Формування системи соціального захисту періоду незалежної України
12. Соціальні послуги: нові виклики та напрями модернізації
13. Житлове питання та можливості політики
14. Освітня політика у контексті модернізаційного розвитку
15. Політика щодо внутрішньо переміщених осіб
16. Оцінка соціальної складової регіональної політики із використанням Індексу людського розвитку

3.1. Вимоги до оформлення та написання доповідей та рефератів

Доповідь або реферат складається з таких частин:

1. «титульний лист» (Додаток А);
2. «зміст» (Додаток Б);
3. «теоретичне питання 1», «теоретичне питання 2»;

4. «висновки»;
5. «перелік використаних джерел» (Додатки В).
Відсоток плагіату **не повинен** перевищувати 20-30%.

Список використаних джерел. Оформлюється відповідно <https://vak.in.ua> в обсягах не менше 5 джерел.

Додатки розміщують після «Списку використаних джерел» та нумеруються за прикладом «Додаток А», «Додаток Б» (в тексті відповідно вказується так само).

Шрифт в таблицях та рисунках **Times New Roman – 12.**

Підпис назв до рисунків та таблиць в додатку Г та Д.

Доповідь чи реферат виконується державною мовою.

Поля: верхнє, нижнє, праве по 2 мм, ліве – 2,5 мм.

Нумерація сторінок **обов'язкова.**

Міжрядковий інтервал в тексті – 1,5.

Обсяг сторінок для доповіді не менше 1 ст. та не більше 3 ст.

Обсяг сторінок для еферату не менше 7 ст. та не більше 10 ст.

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

4.1. Підготовка до виконання контрольної роботи

Виконання контрольної роботи передбачає письмове розв'язання завдань за відповідним варіантом. Кожен варіант включає 3 завдання з тематики, визначеної навчальною програмою з дисципліни, за якою пишеться контрольна робота.

Для студентів, які навчаються на заочному відділенні факультету гуманітарних технологій, спеціальність 232 «Соціальне забезпечення» передбачена методика розподілу варіантів контрольних робіт, в основу якої покладено принцип визначення варіанту за останньою цифрою залікової книжки.

Остання цифра залікової книжки	№ відповідного варіанта
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6	6
7	7
8	8
9	9
0	10

Контрольна робота з дисципліни «Основи соціальної політики» складається з **трьох теоретичних питань, які потребують глибокої**

відповіді.

Відповіді мають бути повними та обґрунтованими на всі теоретичні завдання, що передбачені конкретним варіантом контрольної роботи.

Висновки необхідно робити з посиланням на конкретне літературне чи наукове джерело.

Запис умови завдань, передбачених варіантом, є обов'язковим. Контрольна робота повинна мати самостійний характер. Недопустимо запозичення тексту, фактичних даних із літературних джерел без посилання на них. **Тому контрольні роботи, написані без врахування цих вимог, викладачем перевірятися не будуть.**

Студент може спиратися у своїй роботі на відповідну навчальну і монографічну літературу з даної проблеми. При цьому, якщо він наводить цитату чи запозичує із літературного джерела якесь теоретичне положення (наприклад, визначення, висновки дослідження, думку автора літературного джерела з того чи іншого питання тощо), то обов'язково треба робити посилання на літературне джерело.

4.2.Оформлення контрольної роботи

Контрольна робота виконується державною (українською) мовою. Обсяг контрольної роботи **не повинен перевищувати 25 сторінок комп'ютерного тексту**. Шрифт в таблицях та рисунках **Times New Roman – 12**. Підпис назв до рисунків та таблиць в додатку Г та Д. Поля: верхнє, нижнє, праве по 2 мм, ліве – 2,5 мм. Нумерація сторінок **обов'язкова**. Міжрядковий інтервал в тексті – **1,5**. Відсоток плагіату **не повинен перевищувати 20-30%**.

Список використаних джерел. Оформлюється відповідно <https://vak.in.ua>

Контрольна робота має бути оформлена належним чином (див. Патики Н.І. Стандарти на оформлення магістерських, дипломних, бакалаврських, курсових, контрольних робіт та рефератів. – К.: ПІК ДСЗУ, 2014. – 26с.).

Контрольна робота має бути виконана і направлена для перевірки протягом міжсесійного періоду, тобто навчального року, протягом якого здійснюється робота студента над засвоєнням навчального матеріалу як самостійно, так і під керівництвом викладача, але **не пізніше як за 30 днів до початку сесії** для студентів заочної форми навчання, передбаченої навчальним планом.

4.3.Порядок зарахування контрольних робіт

Контрольна робота оцінюється за чотирибальною національною шкалою та в балах за кредитно-трансфертною системою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

90-100 балів – **відмінно (A)**;

82-89 балів – **добре (B)**;

75-81 балів – **добре** (C);

68-74 балів – **задовільно** (D);

60-67 балів – **задовільно** (E);

35-59 балів – **незадовільно** з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (F).

У разі отримання незадовільної оцінки, студент повинен усунути виявлені недоліки і повторно захистити її в установлений викладачем термін.

Студент, який не виконав контрольної роботи або якщо його робота не зарахована за результатами її виконання, не допускається до семестрового контролю з дисципліни.

4.4.Варіанти контрольної роботи

Варіант 1

1. Охарактеризуйте основні завдання держави як суб'єкта соціальної політики. Назвіть основні причини кризових явищ у соціальній сфері та здійснення соціальної політики.
2. Назвіть основні шляхи вирішення проблеми фінансування соціальної сфери на засадах соціальної ринкової економіки.
3. Поясніть умови формування ринку праці вашого регіону (області, району, населеного пункту).
4. Які передумови формування соціальної політики в Україні зумовили контекст, у якому реалізується сучасна соціальна політика ?
5. На основі базових соціально-демографічні показників надайте коротку характеристику результатів сучасної соціальної політики в Україні.

Варіант 2

1. Охарактеризуйте зміст процесів об'єктивної саморегуляції та цілеспрямованої діяльності у здійсненні соціальної політики.
2. Розкрийте основні напрями вирішення проблеми фінансування соціальної сфери через її реструктуризацію і реформування.
3. Дайте характеристику зайнятості на ринку праці вашого регіону (області, району, населеного пункту).
4. Окресліть ідеологічні погляди на соціальну політику, що домінують на даний час в Україні (зокрема, висвітліть позицію правлячої партії (або коаліції) стосовно соціальних програм).
5. Вплив яких міжнародних організацій визначає пріоритети у соціальній політиці України ?

Варіант 3

1. Використовуючи дані вашого регіону (області, району, населеного пункту), охарактеризуйте вплив соціокультурних чинників на людський розвиток регіону.
2. Визначте особливості управлінських революцій; історичні етапи розвитку

управлінської думки в світі; передумови виникнення науки про управління; особливості класичних теорій менеджменту; науковий підхід до організації праці Ф. Тейлора.

3. Використовуючи зміст відповідного підрозділу джерела (підручник П. Шевчука «Соціальна політика») та відповідні показники вашого регіону (області, району, населеного пункту), порівняйте національний і регіональний ринки праці.

4. Чи відповідає національне законодавство з питань соціальної політики міжнародним нормам?

5. Наведіть приклади участі регіональних структур та недержавних організацій у впровадженні регіональної соціальної політики.

Варіант 4

1. Охарактеризуйте систему соціальних цінностей, що сформувалася в українському суспільстві. Назвіть основні риси соціально-класової структури сучасного українського суспільства.

2. Визначте особливості процесного підходу в менеджменті; сутність системи управління та її властивості; дайте характеристику розвитку менеджменту за часів незалежності України.

3. Охарактеризуйте основні принципи концепції соціального забезпечення. Наведіть приклади субсидій і дотацій у системі надання соціальної допомоги в Україні.

4. Наведіть приклади основних регіональних соціальних програм, визначте тип їхнього фінансування (за рахунок загальних державних податків; за рахунок страхових внесків працюючих та/або роботодавців; за рахунок будь-яких інших, не заборонених законом джерел).

5. За якими принципами надається соціальна допомога в Україні: вибіркості (поширюваність соціальної програми на вибрані групи населення) чи універсальності (поширюваність на все населення) соціальної допомоги та соціального обслуговування, ступінь участі держави у їх наданні.

Варіант 5

1. Назвіть основні напрямки соціального захисту населення. З'ясуйте роль Міжнародної організації праці (МОП) у розвитку соціального захисту в світі. Дайте коротку характеристику Конвенцій МОП №№ 102, 117. 2. Сутність організації та її ознаки; особливості вертикального, горизонтального поділу праці в організації; види організаційних цілей, система організаційних планів; сутність організаційної структури управління; характеристика основних завдань організації; види технологій, які використовуються в організації. 3. Використовуючи наказ Про затвердження Методики визначення прожиткового мінімуму на одну особу та для осіб, які відносяться до основних соціальних і демографічних груп населення, а також реальні ціни на ці продукти у вашому регіоні (селі, селищі, місті, районі, на ринку тощо),

визначте реальну вартість продуктивних наборів.

4. Новітні концепції розуміння ролі держави щодо соціальної підтримки громадян. 5. Як відбувається регулювання трудових відносин за участі профспілок на місцевому ринку праці?

Варіант 6

1. Охарактеризуйте трудову мобільність та її форми, що властиві сучасному етапові розвитку економіки. Визначте, чим відрізняється потенційна трудова мобільність від реалізованої.

2. Охарактеризуйте фази життєвого циклу організації; класифікація (типи) організацій; складові мікро- та макросередовища організації; складові міжнародного середовища бізнесу.

3. Визначте особливості, характерні для функціонування ринку праці в адміністративно-командній та ринковій економічних системах.

4. Визначте ступінь державного регулювання (втручання держави) та фінансування регіональної політики у сферах охорони здоров'я, освіти, житлової політики.

5. Як відбувається регулювання трудових відносин за участі організацій роботодавців (яких саме) на місцевому ринку праці ?

Варіант 7

1. Назвіть три основні проблеми, існування яких потребує змін стратегії сучасної держави загального добробуту.

2. Охарактеризуйте сутність законів менеджменту, особливості їх появи; взаємозв'язок законів менеджменту й економічних законів; особливості функціонування закономірностей менеджменту; сутність принципів менеджменту.

3. Розкрийте відомий вам світовий досвід позитивного вирішення питання реструктуризації соціальної сфери.

4. Які індикатори використовуються в Україні з метою оцінки ефективності соціальної політики ? Наведіть приклади.

5. Як відбувається на місцевому ринку праці регулювання трудових відносин у вашому регіоні з боку місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування - на авторитарних чи на демократичних засадах? Свою відповідь аргументуйте конкретними прикладами.

Варіант 8

1. Охарактеризуйте пріоритети сучасної державної соціально-економічної політики. Визначте, як співвідносяться мета політики ринку праці та мета соціальної політики в цілому.

2. Наведіть класифікацію та охарактеризуйте сутність сучасних принципів управління; особливості взаємозв'язку принципів управління; поділ принципів управління за А. Файолем; принципи управління, які використовуються в

тоталітарній державі.

3. Дайте визначення соціального страхування. Перелічіть види соціальних ризиків, на які в Україні розповсюджується соціальне страхування.

4. Які передумови формування соціальної політики в Україні зумовили контекст, у якому реалізується сучасна соціальна політика.

5. Використовуючи базові соціально-демографічні показники та державні соціальні стандарти надайте характеристику сучасної соціальної політики України.

Варіант 9

1. Розкрийте основні напрями вирішення проблеми фінансування соціальної політики через податковий механізм.

2. Наведіть особливості загальних функцій менеджменту; конкретних (спеціальних) функцій менеджменту. Дайте характеристику взаємозв'язку загальних і конкретних (спеціальних) функцій менеджменту;

3. Проаналізуйте критерії визначення бідності та вкажіть, який з них, на вашу думку, найбільш доцільно використовувати для оцінки стану соціальної сфери вашого регіону (області, району, населеного пункту). 4. Розкрийте, як циклічність економічного розвитку позначається на функціонуванні ринку праці; на рівнях зайнятості та безробіття. Охарактеризуйте пік циклу та параметри ринку праці, характерні для нього.

5. Під впливом яких міжнародних організацій визначаються пріоритети соціальної політики України?

Варіант 10

1. Визначте власний рівень бідності (або достатку) методом самооцінки.

2. Особливості управління людськими ресурсами в організації; психологічні особливості працівників та методи заохочення до праці; вплив фізіологічних особливостей працівників на організацію праці; сутність мотивації та мотивування; особливості формування потреб працівників.

3. Охарактеризуйте багатовимірний характер соціальної нерівності та особливості її прояву в Україні. Визначте, у чому полягали основні недоліки соціальної політики з управління розвитком соціально-класових відносин у попереднє десятиліття.

4. Охарактеризуйте основні завдання держави як суб'єкта соціальної політики. Перелічіть основні причини кризових явищ у соціальній сфері та в реалізації соціальної політики.

5. Чи відповідає національне законодавство з питань соціальної політики міжнародним нормам?

5. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Перелік питань до екзамену з дисципліни «Основи соціальної політики»

1. Зміст та структура соціальних і гуманітарних прав людини.
2. Міжнародні стандарти соціальних і гуманітарних прав людини.
3. Соціальні і гуманітарні права в європейській правовій системі.
4. Держава як гарант забезпечення соціальних і гуманітарних прав людини
5. Сутність соціальної політики.
6. Принципи соціальної політики.
7. Моделі соціальної політики.
8. Суспільні детермінанти формування та реалізації соціальної політики
9. Ринок праці як об'єкт соціальної політики.
10. Сутність та структура трудового потенціалу.
11. Ринок праці та зайнятість у соціально-економічній системі.
12. Соціально-трудова відносина як об'єкт соціальної політики.
13. Міжнародні стандарти соціальної політики у сфері праці.
14. Пріоритетні напрями державної політики у сфері праці та зайнятості
15. Підходи, моделі та напрями політики щодо трудової міграції: міжнародний досвід.
16. Зовнішня трудова міграція населення України та політика щодо її регулювання
17. Сутність та структура доходів населення.
18. Державна політика у сфері регулювання доходів населення.
19. Оплата праці в системі державної політики регулювання доходів населення.
20. Фіскальна система державного регулювання доходів населення.
21. Напрями вдосконалення державної політики у сфері регулювання доходів населення
22. Сутність соціального захисту населення в сучасних умовах.
23. Компоненти системи соціального захисту та їх взаємодія.
24. Об'єкти та суб'єкти системи соціального захисту.
25. Вітчизняна модель державного управління у сфері соціального захисту населення
26. Сутність соціального страхування.
27. Соціальне страхування на випадок безробіття.
28. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.
29. Соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням.
30. Пенсійне страхування. Медичне страхування.
31. Основні пріоритети системи соціального страхування в Україні
32. Сутність соціальної допомоги. Види державної соціальної допомоги.

33. Пільги і компенсації. Соціальне обслуговування та соціальні послуги
34. Криза солідарної пенсійної системи.
35. Сутність пенсійної реформи.
36. Світові тенденції реформування системи пенсійного забезпечення.
Сучасний стан реформування вітчизняної пенсійної системи
37. Економічно активне населення в системі соціальної безпеки. Пенсіонери як об'єкт державної соціальної політики.
38. Особливості соціальної політики щодо осіб із функціональними обмеженнями. Діти в системі пріоритетів соціальної політики.
39. Базові чинники соціального захисту молоді. Особливості соціального захисту внутрішньо переміщених осіб.
40. Соціальний захист учасників АТО

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії // ВВР України (із змінами, внесеними згідно Законк уУкраїні 1107-V від 28.12.2007. – 2008. – № 5–6, № 7–8.
2. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. № 5067-VI //Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>
3. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. № 1533-III //Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>
4. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995р. № 108/95-ВР // Режим доступу // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/108/95-ВР>
5. Закон України "Про освіту" №1060-XII, із змінами від 11 червня 2008 // Режим доступу : <http://www.osvita.org.ua>
6. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003р. № 1058-IV //Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
7. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991р. № 1788-XII //Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>
8. Закон України «Про мінімальний споживчий бюджет» N 1284-XII від 03.07.1991 р. // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
9. Закон України «Про індексацію грошових доходів населення» № 1282-XII від 03.07.1991р. // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1282-12>
10. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» №137/98-ВР від 03.03.1998 р. // Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/137/98>
11. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про індексацію грошових доходів населення» у редакції від 06.02.2003 р. № 491-IV. // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/491-15>

12. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05.02.1993 № 2998-ХІІ// Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>
13. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №2464 від 08 липня 2010 року //Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2464-17
14. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 р. № 2558-ІІІ // Режим доступу: [//zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2558)
15. Закон України “Про державну допомогу сім'ям з дітьми” від 21.11.1992 № 2811-ХІІ // Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>
16. Закон України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям” від 01.06.2000 № 1768-ІІІ//Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/1768
17. Закон України “Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам” від 16.11.2000 р. № 2109-ІІІ // Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14
18. Конституція України //Закони України: ВІТ, – К.: Ін-т законодавства, 1997. – ТЮ, – С.3–41.
19. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» № 2859-ХІІ від 15.12.1992р. // Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>
20. Господарський кодекс України №436-ІУ від 16 січня 2003 р. – К.: Велес, 2006. – 160 с.
21. Закон України «Про колективні договори та угоди» №3356-ХІІ від 1 липня 1993 р.// ВВРУ. – 1993. – № 36.
22. Постанова Кабінету Міністрів від 14 лютого 2007 р. N 219 «Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації та ведення обліку громадян, які шукають роботу, і безробітних»// Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/219>
- 23.Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку проведення індексації грошових доходів населення» від 13.06.2012 р. № 526 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/526-2012>
24. Положення про Державну службу молоді та спорту України, затвердженого Указом Президента України від 31 травня 2011 року N 636/2011//Режим доступу: <http://www.msms.gov.ua/sport/control/uk/publis>
25. Постанова Кабінету міністрів України про затвердження Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року від 31 серпня 2011 р. № 1057 // Режим доступу: <http://msp.ark.gov.ua>

Основна

26. Балтачєєва Н.А. Теорія та практика формування і реалізації соціальної політики в Україні [Текст] : (монографія) / Балтачєєва Н.А. ; Донец. нац. ун-т. - Донецьк : ДонНУ, 2010. - 433 с.

27. Іщенко А.О. Соціальна і гуманітарна політика [Текст] : навч.-метод. посіб. / М.П. Іщенко, А.О. Овчаренко, Я.В. Подолян ; Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси : [Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького], 2011. – 400 с.

– Корецька С.О. Соціальна політика України: теорія, методологія, механізми реалізації [Текст] : монографія / С.О. Корецька ; Донец. держ. ун-т управління. - Донецк : Юго-Восток, 2009. – 445 с.

28. Модернізація України – наш стратегічний вибір : Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К., 2011. – 416с.

29. Лопушняк Г.С. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України [Текст] : монографія / Г. С. Лопушняк ; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л. : [ЛРІДУ НАДУ], 2011.– 372 с.

30. Людський розвиток в Україні: соціальні та демографічні чинники модернізації національної економіки (колективна монографія) / [Лібанова Е.М., Макарова О.В., Курило І.О. та ін.]; за ред. Е.М.Лібанової. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2012. – 320 с.

31. Національна доповідь про людський розвиток 2011 “Україна: на шляху до соціально-економічного залучення” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.undp.org.ua/files/ua_95644NHDR_2011_Ukr.pdf.

32. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015. Національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.

33. Програма економічних реформ на 2010-2014 рр. «Зможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», С. 33 – Режим доступу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf

34. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи реформування. – К.: Центр громадської експертизи, 2009. – 112 с.

35. Шевчук П.І. Порівняльна соціальна політика у країнах Європейського Союзу. /П.І. Шевчук / М. Бойцун (ред.). – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2009. – 172 с.

36. Ярова Л.В. Соціальна політика України в контексті європейської інтеграції [Текст] : монографія / Л.В. Ярова. – Держ. заклад "Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського". – О. : Фенікс, 2011. – 320 с.

Допоміжна

37. Безусий В.В. До вивчення закордонного досвіду в сфері

забезпечення зайнятості населення / В.В. Безсусий. // 2010. – №4. С.54–57.

38. Гірман А.П. Формування нової соціальної політики підприємства // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки. – 2010. – № 2(24). – С. 22-25.

39. Висновок щодо виконання Державного бюджету України за перше півріччя 2011 року. – К.: Рахункова палата, 2011. – 57 с.

40. Висновки за результатами аналізу та експертизи проекту Закону України “Про Державний бюджет України на 2012 рік”. – К.: Рахункова палата, 2011. – 45 с.

41. Декларация МОТ о социальной справедливости в целях справедливой глобализации [Електронний документ] (97-я сессия Международной конференции труда 10.06.2008, Женева) – Режим доступу: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@cabinet/documents/publications>

42. Кочемировська О.А., Пищуліна О.М. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні. К., НІСД, 2012.- 54 с.

43. Матрусова Т. Н. Трудовая политика государства в отношении лиц старших возрастов в Японии / Т.Н. Матрусова//Труд за рубежом.–2003. –№ 2. –С.23– 48.

44. Осокіна В. Страхування від безробіття як чинник регулювання зайнятості населення /В. Осокіна //Вісник Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка. – 2006. – №. – С.106 – 108.

45. Павловська О. Зарубіжний досвід фінансового забезпечення ринку праці / О. Павловська // Справочник кадровика. – 2003. – № 5. – С. 62–69.

46. Чутчева О.Г. «Дія соціально-забезпечувального законодавства: проблеми теорії та практики» [Електронний документ] // Держава і право. Юридичні і політичні науки. – 2010. – N 47. – С. 323–330. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/DiP/2010_47/5-4.pdf

47. Шульга Н.В. Співвідношення понять «соціальне забезпечення» та «соціальний захист» [Електронний документ] // Митна справа. – Ч.2. – 2011. - № 4 (76). – С.24-28. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum

48. Україна: на шляху до соціального залучення. Національна доповідь про людський розвиток – 2011 [Електр.докум.] / Під ред. Ру Гріффітс – К.: ПРООН, 2011 – 125 с. – Режим доступу: http://www.undp.org.ua_95644NHDR_2011)

49. Устинов С.О. Співвідношення термінів «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» в законодавстві України // Юридична наука і практика – 2011. - №2. – С.90- 95 с. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc/2011_2

50. Яценко В. Страхування від безробіття як чинник стабілізації зайнятості в Україні / В. Яценко // Україна: аспекти праці. – 1998. – № 3. – С.

9–14.

51. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики//Режим доступу: www.mlsp.gov.ua

52. Офіційний сайт Державної служби зайнятості // Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua>

ГЛОСАРІЙ

Економічно активне населення (ЕАН) – це населення певного віку (звичайно 16 або 18 років), яке бере активну участь у трудовій діяльності або прагне реалізувати свою працездатність за винагороду.

Індексація заробітної плати – це встановлений законом механізм підвищення грошових доходів громадян, який дає можливість частково або повністю відшкодувати їм подорожчання споживчих товарів та послуг.

Культура і мистецтво – галузь, що забезпечує поширення культурних традицій, підвищення духовної культури населення, розвиток творчого потенціалу і культурної активності громадян.

Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання.

Мінімальна заробітна плата, відповідно до Закону України «Про оплату праці» (ст. 3) – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може провадитися оплата за виконану працівником місячну, годинну норму праці (обсяг робіт).

Мінімальний споживчий бюджет – набір продуктових та не продуктових товарів і послуг у натуральному та вартісному вираженні, який забезпечує задоволення основних фізіологічних і соціально-культур. потреб людини та розробляється згідно із Законом України «Про мінімальний споживчий бюджет» (1991).

Молодіжна політика – це невід'ємна складова соціальної політики держави, інших суб'єктів суспільно-політичного життя і відносин, яка спрямована на створення реальних умов, стимулів і конкретних механізмів реалізації інтересів і самореалізації молодих громадян країни, здійснення їхніх життєвих цілей і планів.

Нормативно-методичне забезпечення системи управління соціально-політичними процесами – це сукупність документів організаційного, організаційно-методичного, організаційно-розпорядчого, технічного, нормативного, техніко-економічного та економічного характеру, які встановлюють норми, правила, вимоги, характеристики, методи, що використовуються при вирішенні завдань щодо соціального управління, соціального захисту і затверджені в установленому порядку компетентними відповідними органами.

Освіта – галузь, що забезпечує найважливішу соціальну гарантію розвитку суспільства.

Охорона здоров'я – галузь, метою якого є підтримка здоров'я нації,

збереження і розвиток людського потенціалу суспільства.

Посередництво – це сприяння процесу досягнення домовленості між сторонами, яке здійснюється третьою стороною.

Соціальна допомога – це система соціальних заходів у вигляді сприяння, підтримки і послуг, що надаються окремим особам чи групам населення соціальною службою для подолання життєвих труднощів, повноцінної життєдіяльності, адаптації в суспільстві.

Соціальне забезпечення – це поліпшення умов життя тих груп населення, котрі з різних причин перебувають у гіршому становищі, ніж переважна більшість суспільства.

Соціальне забезпечення – це створення умов для захисту населення у класичних випадках небезпеки для його життя (хвороби, інвалідність, старість, смерть близьких).

Соціальний захист – це система законодавчих, економічних, соціально-психологічних гарантій, яка надає працездатним громадянам рівні умови для покращання свого добробуту за рахунок особистого трудового вкладу в конкретних економічних умовах, а непрацездатним та соціально вразливим верстам населення – перевагу в користуванні суспільними фондами споживання, пряму матеріальну підтримку, зниження податків.

Соціальний захист населення – галузь соціальної сфери, що зараз активно розвивається, її метою є соціальна підтримка і захист непрацездатних і малозабезпечених прошарків населення.

Соціальний захист населення – це комплексна система соціально-економічних відносин, призначена для надання різнобічної допомоги непрацездатним чи обмежено працездатним особам, а також родинам, доходи працездатних членів яких не забезпечують суспільно необхідного рівня життя.

Соціальний конфлікт – крайній випадок загострення соціальних протиріч, який виражається в зіткненні різних соціальних спільнот, обумовленому протилежністю чи суттєвою відмінністю їх інтересів, цілей, тенденцій розвитку.

Соціально-трудоий конфлікт – це певний вид соціального конфлікту, який проявляється через зіткнення двох чи більш спрямованих сил, інтересів, поглядів з приводу соціально-трудоих відносин і умов їх забезпечення.

Соціальні нормативи – це регламентовані соціальні показники, що виражають систему типових вимог соціальних суб'єктів до соціальних об'єктів з метою забезпечення відтворення і розвитку суспільства як цілого, та вирішення його соціальних проблем.

Соціальне партнерство – це механізм регулювання соціально-трудоих відносин, тобто ключових суспільних відносин, включає державу, підприємців і профспілки.

Соціальна підтримка – це система заходів щодо надання допомоги певним категоріям громадян, які тимчасово опинились у важкому економічному становищі (частково або повністю безробітні, молодь, що

навчається, та ін.), шляхом надання їм необхідної інформації, фінансових коштів, кредитів, навчання, права захисту і запровадження інших пільг.

Соціальна політика – це важлива складова внутрішньої політики держави, яка втілюється в життя через соціальні програми і на практиці реалізує відносини в суспільстві в інтересах і через інтереси основних соціальних груп населення.

Соціальна профілактика – робота, спрямована на попередження аморальної, протиправної, іншої асоціальної поведінки дітей та молоді, виявлення будь-якого негативного впливу на життя і здоров'я дітей та молоді та запобігання такому впливу. Соціальна профілактика ґрунтується на виявленні несприятливих психо-біологічних, психолого-педагогічних, соціальних умов, що зумовлюють відхилення в психічному та соціальному розвитку молоді, в її поведінці, стані здоров'я, а також в організації життєдіяльності й дозвілля.

Соціальна реабілітація – робота, спрямована на відновлення морального, психічного та фізичного стану дітей і молоді, їх соціальних функцій, приведення індивідуальної чи колективної поведінки у відповідність до загально визнаних суспільних правил і норм.

Соціальний супровід передбачає здійснення службами у справах неповнолітніх, центрами соціальних служб для молоді системного обліку та догляду дітей і молоді, які опинилися в складних життєвих ситуаціях; систематичних і комплексних заходів, спрямованих на подолання життєвих труднощів, збереження та підвищення соціального статусу дітей та молоді; системи заходів, спрямованих на подолання різних видів залежностей, які завдають шкоди психічному і фізичному здоров'ю дітей та молоді; соціальної опіки щодо дітей з вадами фізичного та розумового розвитку.

Соціальна справедливість – це соціально-психологічне сприйняття принципів і форм організації суспільства, що відповідає інтересам людей і соціальних груп, тобто узагальнена моральна оцінка суспільних відносин.

Страйк – це тимчасове колективне добровільне припинення роботи працівниками (невихід на роботу, невиконання своїх трудових обов'язків) підприємства, установи, організації (структурного підрозділу) з метою вирішення колективного трудового спору (конфлікту).

Страхування у разі безробіття – це система правових, економічних та організаційних заходів щодо компенсації ризику безробіття.

Єдиний соціальний внесок – це єдиний платіж до Пенсійного фонду, який міститиме в собі кілька внесків на соціальне (страхування на випадок безробіття, із тимчасової втрати працездатності та від нещасних випадків на виробництві) та пенсійне страхування.

Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді – спеціальні заклади, уповноважені державою брати участь у реалізації державної молодіжної політики шляхом здійснення соціальної роботи з різними категоріями сімей, дітей та молоді.

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА
з дисципліни:
«Основи соціальної політики»
На тему: « _____ »

Роботу перевірила:
Викладач кафедри
Соціального забезпечення
Джиквас Анна Олексіївна
Оцінка _____ Підпис _____
Дата _____

Робота студента (-ки)

(пш)
Групи _____
Номер залікової книжки _____
Номер варіанта _____

Черкаси 20__ р.

Додаток Б

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Зміст практичних занять з дисципліни «Моделювання обміну соціальною інформацією»	5
2. Теми для доповідей/рефератів	6
3. Питання до підсумкового контролю	6
4. Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи для студентів заочної форми навчання	7
4.1. Підготовка до виконання контрольної роботи	7
4.2. Оформлення контрольної роботи	8
4.3. Порядок зарахування контрольних робіт	9
4.4. Варіанти контрольної роботи	9
5. Методичні рекомендації до побудови прогностичної моделі	10
6. Рекомендована література	16
Додаток А	18
Додаток Б	19
Додаток В	20

Додаток В

1. Варчук Т.В. Теория виктимологического моделирования и ее развитие в криминологической науке и практике предупреждения преступности: автореферат дис. ... доктора юридических наук: 12.00.08 / Московский университет МВД России. – Москва, 2013.
2. Губанов Д.А., Новиков Д.А., Чхартишвили А.Г. Модели репутации и информационного управления в социальных сетях // Математическая теория игр и ее приложения, 2009. – № 2. – С. 14-37.
3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
4. Ермаков Н.С., Иващенко А.А., Новиков Д.А. Модели репутации и норм деятельности. М.: ИПУ РАН, 2005. – 67 с.
5. Ефремов, О.В. Социальные аспекты современных компьютерных технологий: учебное пособие / О. В. Ефремов

Додаток Г

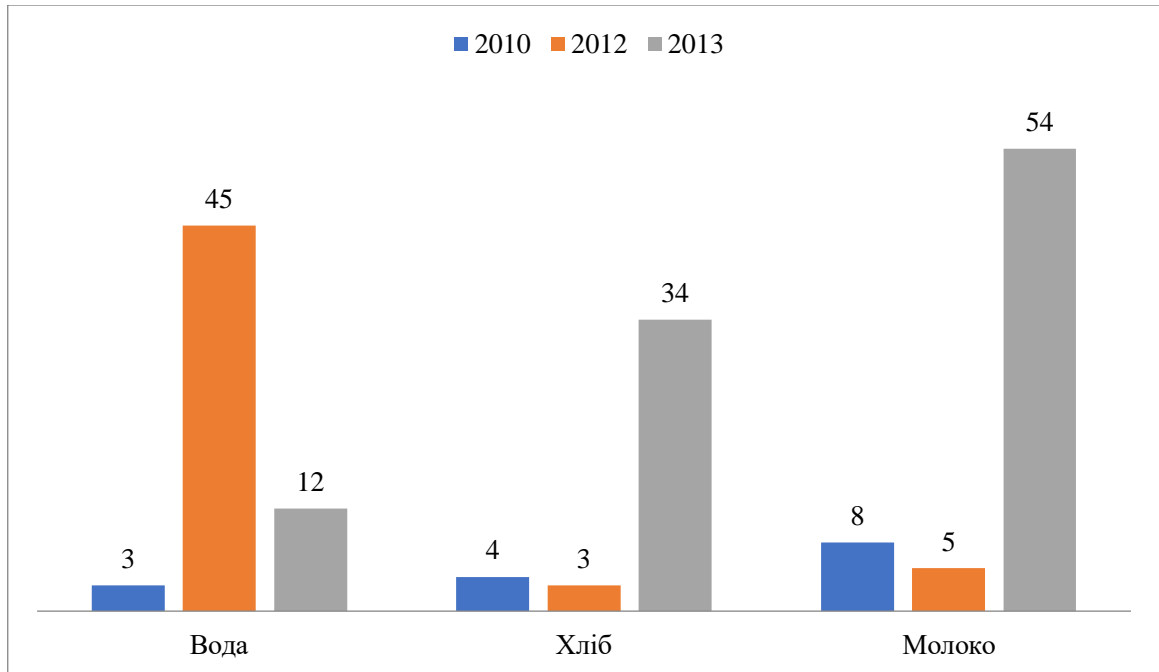

Рис. 1. Вартість продуктів за 2010-2013 рр. [15]

Додаток Д

Таблиця 1 - Основні чинники підвищення дітородної активності населення в Україні, за результатами опитування [12]

Чинники	Частка респондентів, які обрали даний фактор, %
підвищення рівня оплати праці	68,6
поліпшення житлових умов	47,3
створення умов для успішного поєднання професійної зайнятості з материнством (батьківством)	23,4
збільшення одноразової допомоги при народженні дитини	21,8
запровадження вагомих податкових пільг для сімей з дітьми	21
запровадження щомісячних допомог на дітей (до повноліття) усім сім'ям	20,5
збереження безкоштовної середньої і вищої освіти та підвищення її якості	18,5
розширення мережі дитячих дошкільних закладів та поліпшення якості їх послуг	16,3
підвищення доступності якісного медичного обслуговування для дітей	14,2
збільшення адресної допомоги малозабезпеченим сім'ям з дітьми	11,5